Floravaktarna i Skåne Rapporterar

Loppstarr i Skåne

Charlotte Wigermo

Figur 1. Loppstarr gömmer sig lätt i all annan vegetation. Foto: Åke Svensson.

Inledning

Att leta loppstarr är ungefär som att leta trattkantareller. Man måste hitta den första så man får upp ögonen för dem. De gömmer sig lätt i vegetationen men när man väl hittat den första hittar man oftast fler.

Vi besökte samtliga kända lokaler för loppstarr under åren 2014–2017. Loppstarr är klassad som Sårbar, VU, enligt 2015 års Rödlista.

Kännetecken

Loppstarr är ett lågvuxet, flerårigt halvgräs men som på en gynnsam lokal kan bli upptill 25 cm hög. Arten bildar små tuvor med trådsmala blad. Loppstarr har ett ensamt toppställt ax med hanblommor överst och honblommor underst. Fruktgömmena är glänsande bruna, med utdragen näbb som när de mognar böjs nedåt och ger arten sitt karaktäristiska utseende (3, 5).

Utbredning

I Sverige växer loppstarr i alla landskap norrut till Dalarna och Gästrikland. Arten förkommer relativt frekvent speciellt i kalktrakter men minskar starkt då den är beroende av hävdade fuktmarker och kärr (3).

Bohuslän och Uppland rapporterar att arten minskat till nästan hälften under de senaste 40 åren. På Gotland syns dock inte denna tendens utan loppstarr är där lika vanlig nu som för 100 år sedan (7, 8)

I Norden förekommer loppstarr spridd på Norges västkust, på några åländska öar samt sällsynt i Danmark (3). Första fynduppgift publicerades av Linné år 1737 (Nordstedt 1920) (5).

Etymologi

Artnamnet pulicaris kommer av latinets pulex (loppa) och syftar på fruktgömmenas likhet med bitande loppor (5).

Biotop

Loppstarr växer på fuktig mark med låg vegetation såsom i kärr, fuktängar eller slåttermarker. Framförallt trivs loppstarr i artrik, lågvuxen och välhävdad gräsmark. Loppstarr, är tillsammans med ängsstarr, en indikator på vegetation som länge har hävdats genom slåtter eller bete och som inte har gödslats (2, 3).

Hot

Arten är känslig för eutrofiering och igenväxning och kräver hävdade marker om den ska kunna finnas kvar på sikt. Loppstarr kan dock, om hävden upphör, finnas kvar i enstaka exemplar i flera årtionden innan den försvinner på grund av igenväxning. Däremot förefaller det som det är mycket sällan några nyetableringar sker utan när nya lokaler hittats är det med största sannolikhet lokaler där arten undgått upptäckt tidigare (2, 3).

Figur 2. Loppstarr är en omisskännlig art när den är i frukt. Foto: Åke Svensson.

Status vid förra inventeringen av Skånes Flora

Jämfört med inventeringen av Skånes flora som är publicerad i Weimarcks flora från 1985 ser man att loppstarr är en art som gått kraftigt tillbaka. Minskningen fram till 2006 då inventeringen Skånes flora (1989-2006) avslutades är mer än 75 %. I den senare inventeringen är loppstarr hittad i 104 rutor (2).

Nuvarande status i Skåne

När vi startade eftersökningen under 2014 fanns det 113 lokaler inlagda i floraväkteriet. Lokalerna baserades på de lokaler man hittat under inventeringen Skånes Flora. Definitionen på en lokal har emellertid förändrats. De gamla lokalerna var ofta på endast en RUBIN-koordinat dvs. efter hundra meter var det ny lokal.

I floraväkteriet är en lokal definierad som ett sammanhängande område med likartad biotop. Om arten är spridd över ett större område avgränsar man och det blir en ny lokal efter runt 300–500 m beroende på biotop och avgränsningar i naturen (7).

Floraväktarlokalerna följer numera länsgränserna och detta innebär att två av lokalerna för loppstarr ligger i Halland men i Skåne län i Båstad kommun.

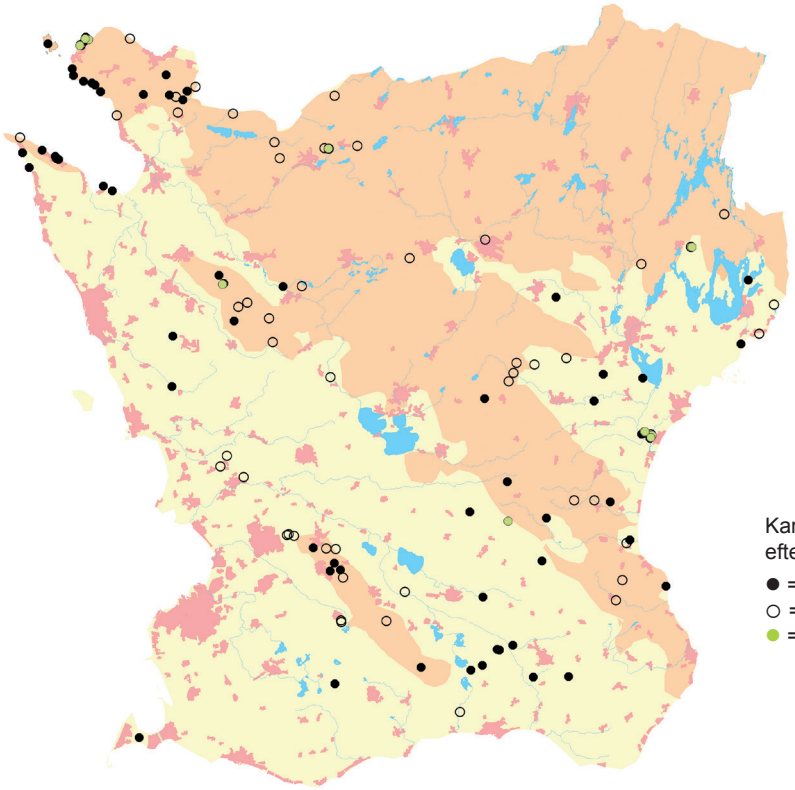
Inventeringen av samtliga lokaler för loppstarr i länet tog tre säsonger. Vi startade under 2014 och slutförde inventeringen 2017. Antal plantor räknades.

I eftersökningen av loppstarr återfanns arten på 64 av de 113 lokalerna dvs endast i drygt hälften av lokalerna. Dessutom registrerade vi 13 nya lokaler i floraväkteriet men sannolikt var ingen av dessa någon nyetablering.

Loppstarr återfanns i 17 av Skånes 33 kommuner men kunde inte återfinnas i 3 av kommunerna, se tabell 1.

Största lokalerna

Den rikligaste lokalen för loppstarr finns i Navröds mosse i Ystad kommun där 10573 plantor hittades. I Pulken i Kristianstad kommun räknades 3866 plantor i en frisk betesmark.

Karta 1. Loppstarr i Skåne efter 1988.
● = återfunnen 2014–2017.
○ = ej återfunnen 2014–2017.
● = nya lokaler 2014–2017.

Dessutom finns det tre rikkärr där loppstarr hittats i större mängd och det är SO Tolånga, öster om Kurarp i Skurup samt i Hunneröds mosse. På lokalen i Sjöbo hittades endast ett exemplar.

Nya lokaler

I Båstad kommun registrerades 4 nya lokaler inom det stora området vid Bjärekustens NR men sannolikt utgör ingen av dessa någon nyetablering. Anledningen till detta är att vid tidigare rutinventering behövde loppstarr endast noteras en gång per ruta.

Vid Pulken i Kristianstad kommun var det tidigare inlagt fyra floraväktarlokaler men då området är väldigt stort registrerade vi ytterligare fem lokaler då vi gått igenom hela området noggrant.

I Spångahöj i Örkelljunga kommun, vid Kajgården i Kristianstad kommun och i Körslättamossen i Åstorp kommun kunde inte loppstarr återfinnas på den gamla lokalen där den vuxit tidigare men däremot hittades arten några hundra meter därifrån. Vi valde då att registrera nya lokaler där vi i denna inventering hittat loppstarr.

I Sjöbo kommun upptäcktes en tidigare okänd lokal men där hittades endast ett exemplar av loppstarr.

Lokaler där loppstarr ej återfunnits

Lokaler där loppstarr inte kunde återfinnas var till största delen ohävdade lokaler och ofta helt igenväxta med buskage eller utdikade kärr. Några lokaler är förstörda helt då man byggt väg eller annat.

Slutsats

Om betesdjuren minskar och markerna växer igen ännu mer kommer loppstarr att minska ännu mer i Skåne. Minskningstakten är oroväckande om man tittar tillbaka i tiden. Mer hävdade marker är nödvändigt om vi på sikt ska lyckas bevara loppstarr i vårt landskap.

Tabell 1. Antal lokaler för loppstarr i Skånes kommuner.

Kommun	Åter-funnen	Ej åter-funnen	Ny lokal
Bjuv	1		
Bromölla	1	2	
Båstad	14	4	4
Eslöv		1	
Helsingborg		1	
Hörby	2		
Hässleholm	2	1	
Höganäs	8	1	
Klippan	1		1
Kristianstad	10	9	6
Kävlinge		3	
Lund	4	9	
Sjöbo	2	1	1
Simrishamn	2	3	
Skurup	1		
Svalöv	1	4	
Svedala	1		
Tomelilla	5	1	
Vellinge	1		
Ystad	4	1	
Åstorp	2		1
Ängelholm	1	3	
Örkelljunga		5	1
Totalt	**64**	**49**	**13**

Referenser

1. Weimarck, H. & Weimarck, G. 1985. *Atlas över Skånes flora*. Stockholm.
2. Tyler, T. m.fl. (red.), 2007. *Floran i Skåne. Arterna och dess utbredning.* Lund.
3. ArtDatabanken, SLU www.artdatabanken.se
4. Artportalen, SLU www.artportalen.se
5. Virtuella floran. http://linnaeus.nrm.se/flora/
6. Handledning för floraväktarverksamhet. http://svenskbotanik.se/floravaktarna/
7. Johansson, B.G. Petersson, J. & Ingmansson, G. 2016: *Gotlandsflora band 2*. SBF-förlag, Uppsala.
8. Blomgren, E., Falk, E. & Herloff, B. (red.) 2011. *Bohusläns flora*. Föreningen Bohusläns flora.

Figur 3. Loppstarr ur C.A.M. Lindman, 1917–1926, *Bilder ur Nordens Flora*..